

Yetişkinlerin Çocuklukta Algıladıkları Ebeveyn Kabul veya Reddinin Mükemmeliyetçilik, Benlik Algısı ve Bağlanma Stilleri ile İlişkisinin İncelenmesi¹

The Examination of the Relationship Between Adults' Perceived Parental Acceptance or Rejection in Childhood and Perfectionism, Self-Perception, Attachment Styles

Başvuru Tarihi: / Received: 27.01.2021

Kabul Tarihi / Accepted: 10.06.2021

Araştırma / Research

Tuğba Gizem ENER²

Fatma Yeşim CAN³

Öz

Bu çalışmanın amacı yetişkinlerin çocuklukta algıladıkları ebeveyn kabul veya reddinin mükemmeliyetçilik, benlik algısı ve bağlanma stilleri ile ilişkisini incelemektedir. Araştırmanın örneklemini, 18-70 yaş aralığındaki 514 kadın ve 330 erkek olmak üzere toplam 844 kişi oluşturmaktadır. Araştırmada Demografik Bilgi Formu, Yetişkin Ebeveyn Kabul-Red Ölçeği Kısa Form, Frost Çok Boyutlu Mükemmeliyetçilik Ölçeği, Benlik Kuramı Ölçeği ve İlişki Ölçekleri Anketi kullanılmıştır. Ebeveyn Kabul-Red Algısının, Bağlanma Stilleri, Mükemmeliyetçilik ve Benlik Algısı üzerindeki etkisine bakmak için çoklu regresyon analizleri yapılmıştır. Araştırma sonucunda, algılanan ebeveyn kabul veya reddinin bağlanma stilini anlamlı düzeyde yordadığı belirlenmiştir ve anne reddi arttıkça güvenli bağlanmanın düştüğü; algılanan baba reddi arttıkça kayıtsız bağlanmanın arttığı bulunmuştur. Algılanan anne ve baba reddi arttıkça mükemmeliyetçiliğin arttığı ve olumlu benlik algısının azaldığı saptanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Ebeveyn Kabul-Red Kuramı, Mükemmeliyetçilik, Benlik Algısı, Bağlanma

Abstract

The purpose of the study is to examine the relationship of parental acceptance or rejection perceived by adults in childhood with perfectionism, self-perception and attachment styles. The sample of the study consists of 844 people including 514 women and 330 men aged 18-70 years. In the study, Demographic Information Form, Adult Parental Acentence-Rejection Questionnaire Short Form, Frost

¹ Bu makale İstanbul Gedik Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Klinik Psikoloji yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

² İstanbul Gedik Üniversitesi, Yüksek Lisans Öğrencisi, tgzmenr@gmail.com | ORCID: 0000-0003-3146-5380

³ İstanbul Gedik Üniversitesi, Doç. Dr, dryesimcan@yahoo.com | ORCID: 0000-0001-9120-2246

Multidimensional Perfectionism Scale, The Self-Theory Scale and Relationship Scales Questionnaire were used. Multiple regression analyses were performed to look at the effect of parental acceptance-rejection perception on attachment styles, perfectionism and self-perception. As a result of the study, it found that perceived parental acceptance or rejection significantly predicts attachment style and it was found that secure attachment decreased as maternal rejection increased; indifferent attachment increased as perceived paternal rejection increased. It was obtained that perfectionism increased and positive self-perception decreased as perceived maternal and paternal rejection increased.

Keywords: Parental Acceptance-Rejection Theory, Perfectionism, Self Perception, Attachment

Giriş

İnsan yavrusu doğduğu andan itibaren varlığını devam ettirebilmek ve ihtiyaçlarını karşılayabilmek için çevresindekilerle etkileşim içinde bulunur. Bu etkileşim ilk olarak çocuğun yetiştiği aile ortamında başlar. Kasuto (2005), çocuğun gelişimi ve yaşamı üzerinde en önemli etkenlerden birinin çocuğun büyüdüğü aile ortamı olduğunu ve ebeveynlerin çocukla olan ilişkisinin, çocuğa olan tutumlarının ve davranışlarının, çocuğun kişilik gelişimini etkilediğini belirtmektedir.

Psikoloji alanında farklı bakış açılarına sahip pek çok kuram, erken çocukluk döneminde anne-baba ve çocuk arasında kurulan ilişkinin kişinin psikolojik, sosyal ve duygusal gelişimi üzerinde önemli bir etkisi olduğunu vurgulamaktadır. Ebeveyn çocuk arasındaki ilişkinin hem çocukluk hem de yetişkinlik döneminde diğer insanlarla olan ilişkilerin ve psikolojik uyumlarının üzerindeki etkisini açıklamaya çalışmaktadır (Crockenberg ve diğerleri, 1993). Bu kuramlardan biri de 1986'da Ronald P. Rohner tarafından geliştirilen "Ebeveyn Kabul-Red Kuramı (EKAR)" dır (Rohner, Khaleque ve Cournoyer, 2005; akt. Aşık, 2019).

Ebeveyn Kabul-Red Kuramı, anne-baba ve çocuk ilişkisinde çocuğun algıladığı kabul veya reddin nedenlerini; çocuğun bilişsel, duygusal, davranışsal gelişimlerini ve yetişkinlik dönemindeki psikolojik uyum düzeylerini ne derece etkilediğini inceleyen bir kuram olarak açıklanmaktadır (Akkuş Örün, 2010). EKAR Kuramı, dünya üzerindeki her bireyin ebeveynlerinden ya da kendisi için önemli olan diğer kişilerden olumlu tepkiler alma ve sıcaklık hissetme ihtiyacında olduğu görüşünü benimsemektedir. Bu ihtiyacın yaş, cinsiyet, kültür, ırk, sosyal statü, fiziksel özellikler gibi diğer koşullardan bağımsız olarak var olduğunu ve evrensel olduğunu savunmaktadır (Rohner ve diğerleri, 2005; akt. Bayat, 2015). Kuram, anne-baba davranışlarıyla ilgili olarak, sıcaklık boyutu ve kurama sonradan eklenen kontrol boyutu olmak üzere iki boyut ile kişilik, baş etme ve sosyokültürel sistemler olarak adlandırılan üç alt alandan oluşmaktadır.

İki uçlu bir düzlem olarak kavramsallaştırılan sıcaklık boyutunun bir ucunda algılanan 'ebeveyn kabulü', diğer ucunda ise algılanan 'ebeveyn reddi' yer almaktadır. Ebeveyn kabulü, ebeveynlerin çocuklarına karşı sergiledikleri sıcaklık, sevgi, şefkat, destek, ilgi gibi olumlu tutum ve davranışlarını tanımlarken; ebeveyn reddi ise bu duyguların var olmadığı, çocuğu fiziksel ve duygusal açıdan olumsuz etkileyen tutum ve davranışları içermektedir (Rohner ve Chaki-Sircar, 1988; akt. Azizli, 2018). Ebeveynlerin çocuklarına sıcaklık, sevgi ve şefkat gösterme yolu kültürden kültüre değişiklik göstermektedir (Rohner, 1994). Ancak genel olarak bakıldığında; Ebeveyn Kabul-Red Kuramında kabul edici ebeveynler, sevgi ve sıcaklıklarını çocuklarına fiziksel ya da sözel olarak çeşitli ifadeler yoluyla gösteren kişiler olarak tanımlanmaktadır. Sarılma, öpme, okşama, gülümseme, onaylayıcı bakışlar

ebeveynin destek ve onayını içeren fiziksel ifadeler iken; çocuğu övme, çocuk hakkında güzel şeyler söyleme, ona iltifat etme ebeveynin kabulünü gösteren sözel ifadelerdir. Bunların yanı sıra, bakım verme, destekleme, sevgi gösterme gibi davranışlar ise davranışsal ifadeler olarak kabul edilmektedir (Rohner, Khaleque ve Cournoyer, 2012).

Ebeveynlerin çocuklarına sıcaklık ve sevgi gösterme şeklinin kültürden kültüre değişiklik göstermesi gibi reddedici davranışlar ya da sevgisizliklerini ifade ediş şekilleri de kültürel farklılıklar göstermektedir; ancak Ebeveyn Kabul-Red Kuramı çerçevesinde yapılan kültürlerarası çalışmalar dünyadaki tüm ebeveynlerin çocuklarına karşı dört farklı şekilde ‘reddedici’ olabildiklerini ortaya koymaktadır (Rohner, Rising ve Sayre-Scibona, 2009). Anne-baba tarafından reddedici olarak görülen davranışlar ‘soğukluk-sevgi eksikliği’, ‘düşmanlık-saldırganlık’, ‘ihmal-kayıtsızlık’ ve ‘ayrışmamış red’ olarak tanımlanmaktadır. Rohner (2004)’e göre, bu davranışlar farklı kültürlerde farklı şekillerde adlandırılıyor olsa da kültürden bağımsız olarak reddedici davranışların bu dört şekilde algılandığı düşünülmektedir. Reddetmenin ilk türü olan *soğukluk-sevgi eksikliği*; ebeveynin sıcaklık ve sevgi barındıran tutum ve davranışlarında azalma ya da bu davranışların tamamen ortadan kalkması durumudur (Rohner ve Khaleque, 2002). Anne-babanın sevgi, şefkat, ilgi, destek, onay gibi davranışlarını çocuktan esirgeyerek, ona karşı soğuk ve mesafeli davranması, böylece çocuğun ebeveyn davranışlarını reddedici olarak algılamasıdır. İkinci reddetme türü olan *düşmanlık-saldırganlık*; ebeveynin olumsuz, saldırgan, düşmanca tutum ve davranışlar sergilemesidir. Düşmanlık; kin, nefret, kızgınlık gibi içsel duygular olarak tanımlanırken, saldırganlık bu duyguların ebeveynin davranışına yansımalarıdır. (Şirvanlı Özen ve Olgaç, 2019). Vurma, itme, ısırma, çimdikleme, tekme atma, nesnelere fırlatma gibi fiziksel saldırganlık olabileceği gibi bağırmak, küfretme, dalga geçme, suçlama, küçük düşürme gibi sözlü saldırganlık şeklinde de olabilir (Rohner ve Rohner, 1980; 1981). Reddetmenin üçüncü türü olan *ihmal-kayıtsızlık*; ebeveynin çocuğun fiziksel, sosyal ve duygusal gereksinimlerini karşılayamaması, çocuğun ihtiyaç ve isteklerine karşı kayıtsız kalmasıdır (Rohner, 1994). İçsel bir güdüleyici olan kayıtsızlık duygusunun davranışa yansımış hali ihmaldir. Başka bir ifadeyle, düşmanlık duygusunun saldırganlığa sebep olması gibi kayıtsızlık duygusu da ihmale sebep olmaktadır. Reddetmenin son türü olan *ayrışmamış red* ise; ebeveynlerin çocuklarına karşı sevgisiz, saldırgan olduklarına ya da onları ihmal ettiklerine dair objektif olarak gözlenebilen bir davranış olmamasına rağmen çocuğun sevilmediğini, onaylanmadığını veya ilgilenilmediğini hissetmesidir (Rohner, 1994; Rohner ve Khaleque, 2002). Ebeveyn tarafından reddedilme algısı çocuğun öznel yaşantısına bağlı olarak kişiden kişiye değişebilen bir algıdır. Türkdoğan (2017)’a göre anne-baba sevgi ve ilgilerini davranışlarıyla gösteriyor olsa bile çocuğun içinde taşıdığı inanç tam tersi olabilmektedir.

Kurama sonradan eklenen ebeveynliğin kontrol boyutu, bireylerin yaşam boyu gelişimleri üzerinde etkili olan ebeveyn davranışları ile ilgili boyuttur. Kontrol ile anne-babanın çocuğun davranışlarını ne derece sınırladığı ve bu sınırlamaların ne kadar zorlandığı kastedilmektedir. Sıcaklık boyutunda olduğu gibi kontrol boyutu da iki uçlu bir düzlem olarak kavramsallaştırılmaktadır. Düzlemin bir ucunda ‘aşırı izin vericilik’, diğer ucunda ‘kısıtlayıcılık’ yer almaktadır. Çocuklarının davranışını nadiren kontrol eden anne-babalar izin verici (düşük düzeyde kontrollü); çocuklarının davranışını sürekli kontrol eden anne-babalar ise kısıtlayıcı (yüksek düzeyde kontrollü) olarak tanımlanmaktadır. İzin verici ebeveynler, çocuğa karşı yönlendirici bir tutum benimsemezler. Çocuğun kendi kararlarını vermesine ve kendi yolunu bulmasına izin verirler (Rohner ve diğerleri, 2012). Bu durumda ebeveynler, çocuğa hiçbir kural ya da sınır uygulamazlar, sadece çocuğun güvenliği ve sağlığı için gerekli olan kontrollü sağlarlar. Aşırı kısıtlayıcı (kontrollü) ebeveynler ise, çocuğun davranışlarını takip eder, çocuğa çok fazla kural koyup kısıtlamalar getirir ve çocuğu bu kurallara uymaya zorlarlar. Çocuğun davranışlarının her an takip edilmesi, çocuğun ebeveyni olmadan belli becerileri kazanmasını ve özerkliğini elde etmesini kısıtlar (Rohner ve Rohner, 1981).

Ebeveyn Kabul-Red Kuramının kişilik alt alanı, çocukluk döneminde algılanan kabul ya da reddedilmenin bireyin kişilik gelişimi ve psikolojik uyumu üzerindeki etkilerini anlamaya çalışır (Rohner ve diğerleri, 2009). Baş etme alt alanı, ebeveynleri tarafından reddedilen bazı çocukların ya da yetişkinlerin reddedilme deneyimi ile diğerlerine göre duygusal ve ruhsal olarak daha etkili bir etkili bir şekilde baş etmeleri üzerine odaklanmaktadır (Rohner, 2004). Sosyokültürel sistemler alt alanı ise ebeveyn kabul ve reddinin evrensel nedenleri ve sonuçlarına odaklanarak sosyokültürel değişkenler ile arasındaki ilişkiyi belirlemeye ve açıklamaya çalışmaktadır (Rohner 1975; akt. Yakmaz Basılğan, 2012).

Çocuk ebeveynleri tarafından onaylanma, beğenilme ve hayranlık görme isteği içindedir. Bundan dolayı ebeveynlerinin istediği gibi davranmaktadır. Bu şekilde davrandıkça ebeveynleri tarafından onaylandığını, beğenildiğini görmekte ve ebeveynlerinin istediği davranışları sergileme eğilimi artış gösterebilmektedir. Mükemmeliyetçiliğin temellerinin çocuklukta atıldığını belirten Hollender (1965)'e göre, çocuğun ebeveynleri ile kurduğu ilişkide, onay alma ve beğenilme ihtiyacından dolayı mükemmeliyetçilik gelişebilmektedir (Satıcı, 2018). Mükemmeliyetçilik, kişinin var olan durumundan daha üst bir seviyeye ulaşmak amacı ile ulaşılmaması mümkün olmayan hedefler koyması, bu hedeflere ulaşmak için çabalamanın ötesinde aşırı takıntılı olması ve kendi değerini sadece hedeflediği amaçlarını hayata geçirmesi üzerinden değerlendirmesi halidir (Burns, 1980). Sorotzkin (1998), anne-babanın çocuğuna karşı ilgisiz olması, tutarsızlık gösteren onayları ve sürekli eleştirel bir yaklaşımla iletişim kurmasının çocuğun mükemmel olma eğilimini etkilediğini vurgulamaktadır (akt. Ward ve Ashby, 2008). Yoldaş Bıçkı (2020) ise yaptığı çalışmasında, ebeveyn tarafından red algılayan kişilerin mükemmeliyetçilik düzeylerinin arttığını saptamıştır.

Ebeveyn Kabul-Red Kuramının kişilik alt alanına göre ebeveynlerin sevgileriyle ilgili olan ebeveyn kabul veya red, kişilerin kendilerine ve dünyaya yönelik algılarının gelişiminde önemli görev üstlenmektedir (Rohner, 1986). Koşulsuz sevgi ortamında ilgi ve şefkatle büyüyen çocuklar kabul görme hissi ile birlikte olumlu benlik algısı geliştirirken, ebeveynlerinin reddedici ve düşmanca davranışlarına uğrayan çocuklar ise değersizlik hissedebileceği için olumsuz benlik algısı geliştirebilmektedir (Yavuzer, 2015; Cüceloğlu, 2016). Benlik algısı; “hayatın ilk yıllarından başlayarak kişinin çevresiyle etkileşimi sonucu kazandığı geri bildirimler ve birebir yaşadığı tecrübeler” ile oluşmaktadır (Kuzgun, 1996; akt. Makar, 2016). Demoulin (1998) ise benlik algısını, “kişinin yaşam boyunca edindiği olumlu-olumsuz tüm deneyimlerin ve bilgilerin duygusal bir bütünü” olarak ifade etmektedir (akt. Zembat ve diğerleri, 2018). Çocuğun kendisini iyi veya kötü olarak sınıflandırmasında ebeveyn tutumlarının önemli bir etkiye sahip olduğu vurgulanmaktadır (Yavuzer, 2019). Erdem ve Erkman (1990) tarafından yapılan çalışmada, ebeveynlerinden yüksek düzeyde red algılayan çocukların daha olumsuz benlik algısına sahip oldukları sonucuna ulaşılmıştır.

Ebeveyn red algısının yetişkinlikte bağlanma stilleri üzerinde de etkili olduğu bilinmektedir. Erken dönemde kurulan bağlanma şekli yaşamın sonraki yıllarında kurulan ilişkilerin temelini oluşturmaktadır (Hazan ve Shaver, 1994). Annelerin çocuklarına karşı göstermiş oldukları tutum ve davranışlar, çocuğun ileri yaşlardaki yaşantısı üzerinde önemli bir etkiye sahiptir. Kişinin kendisi ve başkaları ile ilgili hem olumlu hem olumsuz iki tür içsel model oluşturduğunu belirten Bartholomew ve Horowitz, dörtlü bağlanma modelini ortaya koymuşlardır (Yıldız, 2012). Bu modele göre; *güvenli*, *saplantılı*, *korkulu* ve *kayıtsız* olmak üzere dört yetişkin bağlanma stili vardır. *Güvenli* bağlanma stilinde kişi, hem kendini hem başkalarını olumlu değerlendirir (Terzi, 2014). *Saplantılı* bağlanma stilinde kişi, kendilerini olumsuz değerlendirirken başkalarını olumlu değerlendirmektedirler (Terzi, 2014). *Korkulu* bağlanma stilinde kişi, kendini ve başkalarını olumsuz değerlendirir. Kendini değersiz ve sevmeye layık olmayan biri olarak görürken, başkalarının da güvenilmez ve reddedici olduğunu düşünür (Yıldız, 2012). *Kayıtsız*

bağlanma stiline sahip kişiler ise kendilerini olumlu, başkalarını olumsuz değerlendirirler. Bartholomew, Henderson ve Dutton (2001)'a göre düzenli ilgi gören ve bakımı karşılanan çocuklar güvenli bağlanma stili geliştirmektedir; bağlanma figürü tarafından ilgisiz bırakılan veya reddedilen çocuklarda ise kayıtsız ve korkulu bağlanma stiline geliştiği görülmektedir. Yapılan çalışmalarda, ebeveyn sıcaklığının güvenli bağlanma ile ebeveyn reddinin ve kontrolünün ise güvensiz bağlanma ile ilişkili olduğu bulunmuştur (Perris ve Andersson, 2000).

Erken çocukluk döneminde anne-baba ve çocuk arasında kurulan ilişkinin ve ebeveynlerin çocuğa olan tutum ve davranışlarının kişinin psikolojik, sosyal, duygusal gelişimi üzerinde önemli bir etkisi olduğu göz önüne alındığında, kişilik gelişimini etkileyebileceği düşünülen mükemmeliyetçilik, benlik algısı ve bağlanma stilleri değişkenleri üzerinde çalışılmasının önemli olduğu düşünülmektedir. Araştırmanın amacı, yetişkinlerin çocukluk döneminde algıladıkları ebeveyn kabul veya reddinin mükemmeliyetçilik, benlik algısı ve bağlanma stilleri ile ilişkisini incelemektir. Bu amaç doğrultusunda araştırmanın hipotezleri şunlardır:

H1a: Yetişkinlerin ebeveyn kabul-red algısı güvenli bağlanma stilini pozitif yönde yordamaktadır.

H1b: Yetişkinlerin ebeveyn kabul-red algısı kayıtsız bağlanma stilini pozitif yönde yordamaktadır.

H1c: Yetişkinlerin ebeveyn kabul-red algısı korkulu bağlanma stilini pozitif yönde yordamaktadır.

H1d: Yetişkinlerin ebeveyn kabul-red algısı saplantılı bağlanma stilini pozitif yönde yordamaktadır.

H2: Yetişkinlerin ebeveyn kabul-red algısı mükemmeliyetçilik düzeylerini pozitif yönde yordamaktadır.

H3: Yetişkinlerin ebeveyn kabul-red algısı benlik algılarını pozitif yönde yordamaktadır.

Yöntem

Araştırma Modeli

Araştırmada, yetişkinlerin çocukluk döneminde algıladıkları ebeveyn kabul veya reddinin mükemmeliyetçilik, benlik algısı ve bağlanma stilleri ile ilişkisini belirlemek amacıyla ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır.

Araştırmanın Örnekleme

Araştırmanın örneklemini, Türkiye'nin farklı şehirlerinde yaşayan 18 yaş ve üzeri 514'ü (%60.9) kadın, 330'u (%39.1) erkek olmak üzere toplamda 844 kişi oluşturmaktadır. Örnekleme ulaşmada kartopu örnekleme yöntemi kullanılmıştır.

Araştırmaya katılan kişilerin eğitim durumları; 5'i (%0.6) ilkokul, 10'u (%1.2) ortaokul mezunu, 80'i (%9.5) lise mezunu, 76'sı (%9) ön lisans, 501'i (%59.4) lisans mezunu ve 172'si (%20.4) lisansüstü mezun olduğunu belirtmiştir. Katılımcılar gelir durumunu, 148'i (%17.5) Asgari ücretten az, 37'si (%4.4) Asgari ücret, 69'u (%8.2) 2324-3000 arası, 228'i (%27) 3000-5000 arası, 266'sı (%31.5) 5000-10000 arası ve 96'sı (%11.4) 10000 ve üzeri olduğunu belirtmiştir.

Katılımcılar yetiştikleri aile yapılarını, 691'i (%81.9) çekirdek, 113'ü (%13.4) geniş ve 40'ı (%4.7) parçalanmış aile olduğunu belirtmiştir. Katılımcılar hayatını geçirdiği yeri, 11'i (%1.3) Köy/Kasaba, 166'sı (%19.7) ilçe, 285'i (%33.8) il ve 382'si (%45.3) büyükşehir olduğunu belirtmiştir. Ebeveynlerinin evlilik durumlarını, 595'i (%70.5) evli, 40'ı (%4.7) boşanmış, 13'ü (%1.5) ayrı ve 196'sı (%23.2) hayatta olmadıklarını belirtmiştir. Katılımcıların 198'i (%23.5) psikiyatrik destek aldığını ve 646'sı (%76.5) psikiyatrik destek almadığını belirtmiştir.

Veri Toplama Araçları

Demografik Bilgi Formu: Araştırmaya katılan katılımcıların demografik özellikleri hakkında bilgi edinmek amacıyla araştırmacı tarafından Kişisel Bilgi Formu hazırlanmıştır. Formda yaş, cinsiyet, eğitim düzeyi, romantik ilişki durumu, aylık gelir, hayatını geçirdiği yer, psikiyatrik destek gibi değişkenlere yönelik sorular yer almaktadır.

Yetişkin Ebeveyn Kabul-Red/Kontrol Ölçeği (EKRÖ/K) - Kısa Form: Birey tarafından algılanan ebeveyn kabul-reddinin değerlendirilmesi amacıyla 1978 yılında Rohner ve arkadaşları tarafından geliştirilmiştir (Varan, 2003). Ölçeğin ilk formunda kontrol boyutu yer almamaktadır. Bu nedenle geliştirilen ilk EKRÖ formu 60 maddeden oluşmaktadır. 1987 yılında Rohner ve arkadaşları ölçeğe algılanan kabul-reddin yanı sıra 13 maddeden oluşan algılanan 'Ebeveyn Kontrolü' boyutunu ilave etmiştir. Kontrol boyutunun eklenmesiyle Ebeveyn Kabul-Red Ölçeği (EKRÖ), "Ebeveyn Kabul-Red/Kontrol Ölçeği" (EKRÖ/K) olarak adlandırılmış ve 73 maddelik halini almıştır. Bu çalışmada kullanılan ölçek, Yetişkin EKRÖ'nün ölçek yapısı korunarak geliştirilmiş olan kısa formudur. Ölçek, hem anne hem de baba için ayrı ayrı doldurulmaktadır. 24 maddeden oluşan ölçeğin 'Sıcaklık/Şefkat' 'Düşmanlık/Saldırganlık', 'Kayıtsızlık/İhmal' ve 'Ayrışmamış Red' olmak üzere dört alt boyutu bulunmaktadır. EKRÖ/K 4'lü likert tipi bir ölçektir ve ölçekte yer alan maddeler 'Hemen Hemen Her Zaman Doğru' (4 puan), 'Bazen Doğru' (3 puan), 'Nadiren Doğru' (2 puan), 'Hiçbir Zaman Doğru Değil' (1 puan) şeklinde puanlanmaktadır. Sıcaklık/Şefkat alt boyutundan alınan yüksek puanlar, bireyin anne-babası ile olan ilişkisinde algıladığı sıcaklığın yüksekliğine işaret ederken; diğer alt ölçeklerden elde edilen yüksek puanlar, bireyin anne-babasından algıladığı reddin yüksekliğini ifade etmektedir. EKRÖ/K'den elde edilecek puanlar 24 ile 96 arasında değişmektedir. 24 puan en yüksek düzeyde kabul algısını, 96 puan en yüksek düzeyde red algısını göstermektedir. Yetişkin EKRÖ/K kısa formunun ülkemizdeki geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları Dedeler ve diğerleri (2017) tarafından yapılmıştır. İç tutarlık katsayıları Yetişkin EKRÖ/K Anne Formu için .75 ile .92 arasında, Baba Formu için .85 ile .96 arasında değişmektedir. Test-tekrar test güvenilirlik katsayıları Anne Formu için .40 ile .83 arasında, Baba Formu için .86 ile .96 arasında değişiklik göstermektedir. Madde toplam korelasyon aralığının ise Anne Formu için .45 ile .82 arasında, Baba Formu için .50 ile .92 arasında değiştiği saptanmıştır. Ayrıca, Anne Formunun iki yarım güvenilirliği .88 ve Baba Formunun iki yarım güvenilirliği ise .94 olarak hesaplanmıştır (Dedeler, Akün ve Durak-Batıgün, 2017).

Frost Çok Boyutlu Mükemmeliyetçilik Ölçeği (FÇBMÖ): Mükemmeliyetçilik düzeylerini çok boyutlu olarak değerlendirmek amacıyla 1990 yılında Frost ve arkadaşları tarafından geliştirilmiştir (Özbay ve Mısırlı-Taşdemir, 2003). Toplamda 35 maddeden oluşan ölçeğin altı alt boyutu bulunmaktadır. Bu alt boyutlar; 'Hata Yapma Endişesi', 'Kişisel Standartlar', 'Ebeveyn Beklentileri', 'Ebeveyn Eleştirileri', 'Davranışlardan Şüphe Duyma/Emin Olamama' ve 'Düzen' olarak belirtilmektedir (Özbay ve Mısırlı-Taşdemir, 2003). FÇBMÖ 5'li likert tipi bir ölçektir ve ölçekte yer alan maddeler 1- 'Kesinlikle Katılmıyorum', 2- 'Katılmıyorum', 3- 'Kararsızım', 4- 'Katılıyorum' ve 5- 'Kesinlikle Katılıyorum' şeklinde derecelendirilmektedir. Ölçekten elde edilecek puanlar 35 ile 175 arasında değişmektedir. Ölçekten alınan toplam puanın yüksekliği, mükemmeliyetçilik düzeyinin arttığına işaret etmektedir.

Özbay ve Mısırlı-Taşdemir (2003) tarafından Türkçe'ye uyarlanan ölçeğin güvenilirliğini incelemek amacıyla, Cronbach Alfa iç tutarlılık ve yarıya bölme yöntemleri kullanılmıştır. Genel güvenilirlik katsayısı .83 olarak hesaplanırken; alt boyutların güvenilirlik katsayıları 'Hata Yapma Endişesi' için .77, 'Kişisel Standartlar' için .63, 'Ebeveyn Beklentileri' için .71, 'Ebeveyn Eleştirileri' için .65, 'Davranışlardan Şüphe Duyma/Emin Olamama' için .61 ve 'Düzen' için .87 şeklindedir. Yarıya bölme güvenilirlik katsayısı ise .80'dir (Özbay ve Mısırlı-Taşdemir, 2003).

Benlik Kuramı Ölçeği (BKÖ): Bireylerin çeşitli yaşam alanları karşısında kendilerini algılayışlarını ölçmek amacıyla Berg ve Snyder (2010) tarafından geliştirilmiştir. Toplamda 36 maddeden oluşan ölçeğin Türkçe formunda dokuz alt boyut bulunmaktadır. Bu alt boyutlar; 'Fiziksel Görünüm', 'Fiziksel Sağlık', 'Zekâ', 'Akademik Başarı', 'Serbest Zaman Etkinlikleri', 'Kişilik', 'Aile İlişkileri', 'Yakın İlişkiler', 'Arkadaşlık' olarak belirtilmektedir (Yavuzer, Karataş ve Polat Demir, 2017). BKÖ, 5'li likert tipi bir ölçektir ve ölçekte yer alan maddeler 1- 'Hiç Doğru Değil', 2- 'Nadiren Doğru', 3- 'Arada Sırada Doğru', 4- 'Sık Sık Doğru', 5- 'Her Zaman Doğru' şeklinde derecelendirilmektedir. Her bir boyuttan elde edilen puanın yüksekliği bireyin benlik kuramının olumlu olduğu anlamına gelmektedir. Ölçeğin Türkçe uyarlaması ile geçerlilik ve güvenilirlik çalışmaları Yavuzer, Karataş ve Polat Demir (2017) tarafından yapılmıştır. Ölçekte yer alan maddelerin tamamından elde edilen iç tutarlılık katsayısının .84; alt boyutlara dair iç tutarlılık katsayısının ise .52 ile .88 arasında değiştiği tespit edilmiştir. Test yarılama yöntemi ile hesaplanan güvenilirlik katsayısı .79 olarak bulunmuştur. Ayrıca, ölçeğin Türkçe formunun madde-toplam korelasyon katsayılarının .30 ile .78 arasında değiştiği görülmüştür (Yavuzer, Karataş ve Polat Demir, 2017).

İlişki Ölçekleri Anketi: Yetişkinlerin bağlanma stillerini ölçmek amacıyla Griffin ve Bartholomew tarafından 1994 yılında geliştirilmiştir. Toplam 30 sorudan oluşan ölçek, güvenli, korkulu, kayıtsız ve saplantılı olmak üzere dört bağlanma stilini ölçmektedir. İlişki Ölçekleri Anketi, 7'li likert tipi bir ölçektir. Katılımcılar, ölçekteki her madde için yakın ilişkilerinde kendilerini ve tutumlarını en iyi tanımladığını düşündükleri cevabı 7 basamaklı ölçek üzerinde işaretlemektedir. 1- 'Beni Hiç Tanımlamıyor', 7- 'Beni Tamamıyla Tanımlıyor' anlamına gelmektedir. Ölçek, Sümer ve Güngör (1999) tarafından Türkçe'ye uyarlanmıştır. Dört alt ölçeğin Cronbach Alfa güvenilirlik katsayıları, güvenli bağlanma için .12, korkulu bağlanma için .36, kayıtsız bağlanma için .41, ve saplantılı bağlanma için .28 olarak saptanmıştır. Test tekrar test korelasyonunun ise .54 ile .78 arasında değiştiği bulunmuştur.

İşlem

Araştırma verilerinin toplanmasında Google Forms programından yararlanılmıştır. Araştırma linki Türkiye'de yaşayan kişiler ile paylaşıldıktan sonra katılımcılar araştırmaya online anket yolu ile katılmışlardır. Ankete katılım gönüllülük esasına dayanmaktadır. Anketin ilk sayfasında araştırmanın konusu ile katılımcının haklarını içeren bilgilendirilmiş onam formu yer almaktadır. Bu formun onaylanmasının ardından katılımcılar sırasıyla Demografik Bilgi Formu, EKRÖ-Anne Kısa Form, EKRÖ- Baba Kısa Form, İlişki Ölçekleri Anketi, Frost Çok Boyutlu Mükemmeliyetçilik Ölçeği ve Benlik Kuramı Ölçeğini yanıtlamışlardır.

Verilerin Analizi

Çalışmada elde edilen bulgular değerlendirilirken, istatistiksel analizler için SPSS (Statistical Package for Social Sciences) Version 22.0 istatistik programı kullanılmıştır. Ebeveyn Kabul- Red Algısının

Bağlanma Stilleri, Mükemmeliyetçilik ve Benlik Algısı üzerindeki etkisine bakmak için çoklu regresyon analizleri yapılmıştır.

Bulgular

Öncelikle ebeveyn kabul-red algısının, ilişki ölçeği anketi alt boyutlarını ne düzeyde yordadığı sorusuna yanıt aranmıştır. Bu amaçla Regresyon Analizleri yapılmıştır.

Tablo 1. Ebeveyn Kabul-Red Algısının, Güvenli Bağlanma Alt Boyutunu Yordamasına İlişkin Regresyon Analizi Sonuçları

Bağımlı Değişken	Yordayıcı Değişken	B	Standart		t	p
			Hata	β		
Güvenli Bağlanma	Sabit	24,314	,681		35,700	,000
	Ekar Anne	-,063	,021	-,133	-3,074	,002
	Ekar Baba	-,032	,019	-,073	-1,698	,09
$R = .187$ $R^2 = .035$ $R^2_{adj} = .033$, $F(2, 841) = 15.234$ $p < .05$						

Ebeveyn kabul- red puanlarıyla oluşturulan modelde; Güvenli Bağlanma puanlarını anlamlı düzeyde yordadığı belirlenmiştir ($F(2, 841) = 15.234$, $p < .05$). Bu modelde; Güvenli Bağlanma puanlarındaki varyansın yaklaşık %3'ü açıklanmaktadır ($R^2 = .035$). Regresyon katsayılarına bakıldığında Anne formu puanlarının ($\beta = -.133$, $p < .05$) negatif yönde Güvenli Bağlanma puanlarını yordadığı saptanmıştır.

Tablo 2. Ebeveyn Kabul-Red Algısının, Korkulu Bağlanma Alt Boyutunu Yordamasına İlişkin Regresyon Analizi Sonuçları

Bağımlı Değişken	Yordayıcı Değişken	B	Standart		t	p
			Hata	β		
Korkulu Bağlanma	Sabit	16,794	,483		34,736	,000
	Ekar Anne	-,001	,015	-,004	-,097	,92
	Ekar Baba	,018	,013	,058	1,325	,18
$R = .056$ $R^2 = .003$ $R^2_{adj} = .001$, $F(2, 841) = 1.302$ $p < .05$						

Ebeveyn kabul- red puanlarıyla oluşturulan modelde; Korkulu Bağlanma puanlarını anlamlı düzeyde yordadığı belirlenmiştir ($F(2, 841) = 1.302$, $p < .05$). Bu modelde; Korkulu Bağlanma puanlarındaki varyansın yaklaşık %01'i açıklanmaktadır ($R^2 = .003$).

Tablo 3. Ebeveyn Kabul-Red Algısının, Kayıtsız Bağlanma Alt Boyutunu Yordamasına İlişkin Regresyon Analizi Sonuçları

Bağımlı Değişken	Yordayıcı Değişken	B	Standart		t	p
			Hata	β		
Kayıtsız Bağlanma	Sabit	18,306	,668		27,420	,000
	Ekar Anne	,030	,020	,064	1,504	,13
	Ekar Baba	,080	,018	,185	4,342	,000
$R = .231$ $R^2 = .053$ $R^2_{adj} = .051$, $F(2, 841) = 23.671$ $p < .05$						

Ebeveyn kabul- red puanlarıyla oluşturulan modelde; Kayıtsız Bağlanma puanlarını anlamlı düzeyde yordadığı belirlenmiştir ($F(2, 841) = 23.671$, $p < .05$). Bu modelde; Kayıtsız Bağlanma puanlarındaki varyansın yaklaşık %5'i açıklanmaktadır ($R^2 = .053$). Regresyon katsayılarına bakıldığında Baba formu puanlarının ($\beta = .185$, $p < .05$) pozitif yönde Kayıtsız Bağlanma puanlarını yordadığı saptanmıştır.

Tablo 4. Ebeveyn Kabul-Red Algısının, Saplantılı Bağlanma Alt Boyutunu Yordamasına İlişkin Regresyon Analizi Sonuçları

Bağımlı Değişken	Yordayıcı Değişken	B	Standart		t	p
			Hata	β		
Saplantılı Bağlanma	Sabit	15,264	,379		40,328	,000
	Ekar Anne	,021	,011	,080	1,818	,06
	Ekar Baba	-,003	,010	-,012	-,282	,77
$R = .073$ $R^2 = .005$ $R^2_{adj} = .003$, $F(2, 841) = 2.231$ $p < .05$						

Ebeveyn kabul- red puanlarıyla oluşturulan modelde; Saplantılı Bağlanma puanlarını anlamlı düzeyde yordadığı belirlenmiştir ($F(2, 841) = 2.231$, $p < .05$). Bu modelde; Saplantılı Bağlanma puanlarındaki varyansın yaklaşık %01'i açıklanmaktadır ($R^2 = .005$).

Bu kısımda ebeveyn kabul-red algısının, mükemmeliyetçilik ve benlik algısı düzeyini ne düzeyde yordadığı sorusuna yanıt aranmıştır. Bu amaçla Regresyon Analizleri yapılmıştır.

Tablo 5. Ebeveyn Kabul-Red Algısının, Mükemmeliyetçilik Düzeyini Yordamasına İlişkin Regresyon Analizi Sonuçları

Bağımlı Değişken	Yordayıcı Değişken	B	Standart		t	p
			Hata	β		
Mükemmeliyetçilik	Sabit	77,143	2,064		37,381	,000
	Ekar Anne	,295	,062	,194	4,727	,000
	Ekar Baba	,277	,057	,200	4,882	,000
$R = .355$ $R^2 = .126$ $R^2_{adj} = .124$, $F(2, 841) = 60.604$ $p < .05$						

Ebeveyn kabul- red puanlarıyla oluşturulan modelde; Mükemmeliyetçilik puanlarını anlamlı düzeyde yordadığı belirlenmiştir ($F(2, 841) = 60.604, p < .05$). Bu modelde; Mükemmeliyetçilik puanlarındaki varyansın yaklaşık %12'si açıklanmaktadır ($R^2 = .126$). Regresyon katsayılarına bakıldığında Anne formu ($\beta = .194, p < .05$) ve Baba formu puanlarının ($\beta = .200, p < .05$) pozitif yönde Mükemmeliyetçilik puanlarını yordadığı saptanmıştır.

Tablo 6. Ebeveyn Kabul-Red Algısının, Benlik Algısını Yordamasına İlişkin Regresyon Analizi Sonuçları

Bağımlı Değişken	Yordayıcı Değişken	B	Standart Hata	β	t	p
Benlik Algısı	Sabit	140,621	1,541		91,231	,000
	Ekar Anne	-,181	,047	-,157	-3,889	,000
	Ekar Baba	-,284	,042	-,272	-6,716	,000

$R = .389$ $R^2 = .151$ $R^2_{adj} = .149$, $F(2, 841) = 75.047$ $p < .05$

Ebeveyn kabul-red puanlarıyla oluşturulan modelde; Benlik Algısı puanlarını anlamlı düzeyde yordadığı belirlenmiştir ($F(2, 841) = 75.047, p < .05$). Bu modelde; Benlik Algısı puanlarındaki varyansın yaklaşık %15'i açıklanmaktadır ($R^2 = .151$). Regresyon katsayılarına bakıldığında Anne formu ($\beta = -.157, p < .05$) ve Baba formu puanlarının ($\beta = -.272, p < .05$) negatif yönde Benlik Algısı puanlarını yordadığı saptanmıştır.

Tartışma ve Öneriler

H1a: Reddedilmiştir.

H1b: Kabul edilmiştir.

H1c: Reddedilmiştir.

H1d: Reddedilmiştir.

H2: Kabul edilmiştir.

H3: Reddedilmiştir.

Çalışmada öncelikle ebeveyn kabul-red algısının, ilişki ölçeği anketi alt boyutlarını ne düzeyde yordadığı sorusuna yanıt aranmıştır. Yapılan analizler sonucunda; algılanan ebeveyn kabul veya reddinin bağlanma stilini anlamlı düzeyde yordadığı belirlenmiştir ve anne reddi arttıkça güvenli bağlanmanın düştüğü; algılanan baba reddi arttıkça kayıtsız bağlanmanın arttığı bulunmuştur. Salahur (2010) yaptığı çalışmada, annelerinden kabul gören kişilerin güvenli bağlanma puanı arttığını, annesinden red algılayan kişilerin ise güvensiz (kaygılı-kaçınmasız) bağlanma puanının arttığını saptamıştır. Yalçınkaya (1997) yaptığı çalışmada, anne ve babasından kabul algılayan kadınların güvenli

bağlanma sergilediklerini saptamıştır. Ekar Kuramı kişilik alt kuramına göre ebeveynlerin sevgileriyle ilgili olan ebeveyn kabul veya reddin, kişilerin kendilerine ve dünyaya yönelik algılarının gelişiminde önemli görev üstlenmektedir (Rohner, 1986). Bu açıdan bakıldığında, aslında kişilik alt kuramı ile bağlanma kuramındaki içsel çalışan model birbiriyle benzer kavramlardır. Kişiler annelerinden aldıkları tepkilere göre kendine ve dış dünyaya yönelik zihinsel model oluşturmaktadır ve ilişkilerini bu modele göre biçimlendirmektedir. Ebeveynlerinden algıladıkları kabul ise kişilerin kendi ve dış dünya hakkında olumlu düşünmesini sağlayabilecek ve kişiler güvenli bağlandıkları ilişkiler geliştirebilecektir. Bartholomew, Henderson ve Dutton (2001)'na göre düzenli ilgi gören ve bakımı karşılanan çocuklar güvenli bağlanma stili geliştirmekte iken; bağlanma figürü tarafından ilgisiz bırakılan veya reddedilen çocuklarda ise kayıtsız ve korkulu bağlanma stiline geliştiği görülmektedir. Bu bağlamda araştırmanın bulgusu olan; algılanan ebeveyn kabul veya reddinin bağlanma stilini anlamlı düzeyde yordaması ve anne reddi arttıkça güvenli bağlanmanın düşmesi; algılanan baba reddi arttıkça kayıtsız bağlanmanın artması literatür ile uyumlu ve beklenen bir sonuçtur.

Bu kısımda ebeveyn kabul-red algısının, mükemmeliyetçilik düzeyini ne düzeyde yordadığı sorusuna yanıt aranmıştır. Bu amaçla regresyon analizleri yapılmıştır. Yapılan analiz sonucunda; algılanan anne ve baba reddi arttıkça mükemmeliyetçiliğin arttığı saptanmıştır. Bakılan literatürde araştırma bulgusuna benzer şekilde sonuçların bulunduğu görülmektedir. Cenkseven Önder ve Kırdök (2009) yaptıkları çalışmada, algılanan anne kabul düzeyi arttıkça olumlu mükemmeliyetçilik düzeyinin arttığını saptamıştır. Yoldaş Bıçkı (2020) yaptığı çalışmada, ebeveyn tarafından red algılayan kişilerin mükemmeliyetçilik düzeylerinin arttığını saptamıştır. Tanzi (2018) tarafından yapılan çalışmada, kadınlarda mükemmeliyetçilik alt boyutlarından düzen, davranışlardan şüphe ve ailesel eleştiri boyutlarının anne ve baba kabulü ile ilişkili olduğu bulunmuştur. Burns (1980) mükemmeliyetçiliğin ortaya çıkma nedeninin, çocuğun kabul görmediği bir ortamda yetişmesi olarak savunmaktadır. Benzer şekilde Patch (1984), çocuğun kabul veya onay görmediği ortamın mükemmeliyetçiliğe neden olduğunu belirtmektedir. Sık eleştiri yapan, hiçbir şeyden memnun olmayan ve çocuğuna karşı sıcaklık göstermeyen ebeveynlerin çocuklarında mükemmeliyetçi özellikler daha sık görülmektedir (Dinç, 2001). Bu bağlamda çalışmamızda saptanan ebeveyn reddi arttıkça mükemmeliyetçiliğin artması literatür ile de uyumludur.

Son olarak çalışmada, regresyon analizi sonucunda algılanan anne ve baba reddi arttıkça olumlu benlik algısının azaldığı saptanmıştır. Erdem ve Erkman (1990) yaptığı çalışmada, benzer şekilde, ebeveynlerinden yüksek düzeyde red algılayan çocukların daha olumsuz benlik algısına sahip oldukları bulunmuştur. Cournoyer, Sethi ve Cordero (2005), üniversite öğrencisi ile yaptıkları çalışmada, anne-baba kabul-reddi, ebeveyn kontrolü ve benlik kavramlarını algılanması incelenmiş ve araştırma sonuçları, anne-babaları tarafından kabul algılayan bireyler ile pozitif benlik kavramına sahip olmaları arasında doğrusal bir ilişki olduğunu göstermiştir. Campos, Besser ve Blatt (2013) yaptıkları çalışmada, algılanan anne ve baba reddinin kişilerin kendilerine yönelik olumsuz algısı üzerinde etkili olduğunu ve kendilerini daha fazla eleştirme eğiliminde oldukları saptanmıştır. Şirvanlı Özen (2009) yaptığı çalışmada, annelerden algılanan kabul ile kendilik algısı arasında ilişki olduğunu ve anneden algılanan kabulün, erkeklerin kendilik algısında kadınlara oranla daha önemli olduğunu saptamıştır. Benlik algısının gelişiminde ebeveynlerin rolü önemlidir ve benlik algısının temelinde, çocukluk çağında özellikle ebeveynlerle kurulan ilişkiler yer almaktadır (Turner, Sarason ve Sarason, 2001). Benlik algısı zaman içerisinde değişkenlik gösterse bile, benliğin şekillenmesinde bakım verenler ile etkileşim üzerinde durulmaktadır (Bowlby, 1980). Çocuğunu kabul eden ve sevgisini gösteren ebeveynler, çocuğun benliğine olumlu katkı sağlamaktadır (Yavuzer, 2005). Rohner, Khaleque ve Cournoyer (2005), ebeveynlerinin sevgi ve ilgi gösterdiğini düşünen kişilerde olumlu benlik algısının geliştiğini belirtmektedir. Bakım veren kişilerden yetersiz ilgi ve sevgi alan kişilerin ise ilerleyen

yaşlarda olumsuz benlik algısı geliştirdiği görülmektedir (Cooper, Shaver ve Collins, 1998). Bu bağlamda, araştırma sonucu olan ebeveyn reddi arttıkça olumlu benlik algısının düşmesi şaşırtıcı bir sonuç değildir ve literatür ile uyumludur.

Öneriler

Araştırma örneklemini Türkiye’de yaşayan kişiler oluşturmaktadır ancak örneklem seçilirken bölgelere göre ayrılmamıştır. Ebeveyn davranışlarını toplumsal yapı, yaşadığı yerin kültürel öğeleri ve gelenekleri etkilemektedir. Bu nedenle daha sonraki çalışmalarda, bölgelerin kültürel farklılıkları göz önüne alınarak bölgelere göre incelenmesi tavsiye edilmektedir.

Araştırmada ebeveyn kabul/red algısının; bağlanma stilleri, mükemmeliyetçilik ve benlik algısına olan etkisi ortaya konulmuştur. Araştırma sonuçlarından yararlanarak ebeveynlerin tutumlarının, çocuklarının ileriki yaşamlarında olan etkilerine yönelik farkındalık programları uygulanabilir ve ebeveynler bilinçlendirilebilir. Ebeveyn kabul-red algısının, bağlanma stilleri üzerindeki etkisinin oldukça az olması dikkat çekici bir sonuçtur. Gelecekte yapılacak çalışmalarda temel bakım veren kişinin ebeveynlerinden biri olup olmadığının sorgulanmasının yararlı olacağı düşünülmektedir.

Yapılan literatür taraması sonucunda, araştırmanın temel değişkenlerini birlikte ele alan ve inceleyen bir araştırmaya rastlanmaması araştırmanın önemli bir özelliğidir. Konuya dair çalışacak kişiler için yol gösterici nitelikte olduğu düşünülmektedir. Ayrıca araştırmada yetişkinlerin çocuklukta algıladıkları ebeveyn kabul veya reddinin mükemmeliyetçilik, benlik algısı ve bağlanma stilleri ile ilişkileri kesitsel bir desenle incelenmiştir. Konunun daha derinlemesine incelenebilmesi adına daha sonraki çalışmalarda, boylamsal olarak ele alınması tavsiye edilir.

Kaynakça

- Akkuş Örün, I. (2010). Alkol Bağımlısı Olan ve Olmayan Kişilerin Çocuklarının Anne Baba Kabul-Reddi, Psikolojik Uyum ve Çocukluk Dönemi Kararları Açısından İncelenmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir, Türkiye.
- Aşık, M. (2019). Üniversite Öğrencilerinin Öz Yeterlik Düzeylerinin Öz Anlayış ve Ebeveyn Kabul-Reddine İlişkin Algıları Çerçevesinde İncelenmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- Azizli, M. E. (2018). Algılanan Ebeveyn Kabul-Red Düzeyi İle Kendini Belirleme Arasındaki İlişkide Özerklik Desteğinin Aracı Rolü. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Bartholomew, K., Henderson, A., & Dutton, D. (2001). Insecure Attachment and Abusive Intimate Relationships. C. Clulow (Dü.) içinde, *Adult Attachment and Couple Psychotherapy* (s. 43-61). London: Brunner-Routledge.

- Bayat, B. (2015). Algılanan Ebeveyn Kabul-Reddinin Yetişkinlik Dönemindeki Psikopatoloji İle İlişkisi: Kontrol Odağının Ve Benlik Kurgularının Aracı Rolü. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Berg, C. J., & Snyder, C. R. (2010). Assessing Self-Perceptions of College Students Across Life Domains: Development and Validation of the Self-Theory Scale. *College Students Journal*, 44, 952-969.
- Bowlby, J. (1980). *Attachment and Loss: Loss, Sadness and Depression*. New York: Basic Books.
- Burns, D. D. (1980). The Perfectionist's Script for Self-Defeat. *Psychology Today*, 41, 34-51.
- Campos, R. C., Besser, A., & Blatt, S. J. (2013). Recollections of Parental Rejection, Self-Criticism and depression in Suicidality. *Archives of Suicide Research*, 17(1), 58-74.
- Cenkseven Önder, F., & Kırdök, O. (2009). Ön Ergenlerin Olumlu-Olumsuz Mükemmeliyetçilik Düzeylerinin Anne-Çocuk İlişisini Algılamaları Açısından İncelenmesi. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 5(2), 263-274.
- Cooper, M., Shaver, P., & Collins, N. (1998). Attachment Styles, Emotion Regulation and Adjustment in Adolescence. *Journal of Personality and Social Psychology*, 74(5), 1380-1397.
- Cournoyer, D. E., Sethi, R., & Cordero, A. (2005). Perceptions of Parental Acceptance-Rejection and Self-Concepts among Ukrainian University Students. *Ethos*, 33(3), 335-346.
- Crockenberg, S., Lyons-Ruth, K., Dickstein, S., & ark. (1993). The Family Context of Infant Mental Health: II. Infant Development in Multiple Family Relationships. C. Zeanah (Dü.) içinde, *Handbook of Infant Mental Health* (s. 38-55). New York Guilford Press.
- Cüceloğlu, D. (2016). *İnsan ve Davranışı: Psikolojinin Temel Kavramları*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Dedeler, M., Akün, E., & Durak-Batıgün, A. (2017). Yetişkin Ebeveyn Kabul-Red Ölçeği – Kısa Form'un Uyarılama Çalışması. *Düşünen Adam Psikiyatri Nöroloji Bilim Dergisi*, 30(3), 181-193.
- Demoulin, D. F. (1998). Giving Kids A Good Emotional Start-What Head Start Parents and Teachers Should Know to Ensure Emotionally Healthy Children. *Children and Families, Fall*.
- Dinç, Y. (2001). Predictive Role of Perfectionism on Depressive Symptoms and Anger: Negative Life Events as the Moderator. Unpublished Master Thesis, Middle East Technical University Social Sciences Institute, Ankara.
- Erdem, T., & Erkman, F. (1990). The Relationship of Parental Acceptance Rejection, Some Outcome variables and Perceived Parental Attitudes. *Paper presented at the 8th International Congress on Child Abuse and Neglect*. Hamburg, Germany.

- Griffin, D., & Bartholomew, K. (1994). Models Of The Self And Other: Fundamental Dimensions Underlying Measures Of Adult Attachment. *Journal of Personality and Social Psychology*, 67(3), 430-445.
- Hazan, C., & Shaver, P. (1994). Attachment as an Organizational Framework for Research on Close Relationships. *Psychological Inquiry*, 5(1), 1-22.
- Hollender, M. H. (1965). Perfectionism. *Comprehensive Psychiatry*, 6(2), 94-103.
- Kasuto, S. (2005). Özel anaokullarına devam eden 6 yaş çocuklarının cinsiyet özelliklerine ilişkin kalıp yargıları ile annenin sosyal uyumları arasındaki ilişkinin incelenmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul .
- Kuzgun, Y. (1996). *Akademik Benlik Kavramı Ölçeği*. Ankara: MEB Yayınları.
- Makar, E. (2016). Spor Eğitimi Gören Öğrencilerin, Sosyal Beceri, Fiziksel Benlik Algısı ve Fiziksel Aktivite Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Bartın Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Bartın.
- Özbay, Y., & Mısırlı-Taşdemir, Ö. (2003). Çok Boyutlu Mükemmeliyetçilik Ölçeği: Geçerlik Ve Güvenirlik Çalışması. *VII. Ulusal Psikolojik Danışma ve Rehberlik Kongresi*. Malatya.
- Pacht, A. R. (1984). Reflections on perfection. *American Psychologist*, 39(4), 386-390.
- Perris, C., & Andersson, P. (2000). Experiences of Parental Rearing and Patterns of Attachment in Adulthood. *Clinical Psychology and Psychotherapy*, 7(4), 279-288.
- Rohner, R. P. (1975). They Love Me, They Love Me Not: A Worldwide Study of the Effects of Parental Acceptance and Rejection. *New Haven, CT: HRAF Press*.
- Rohner, R. P. (1986). The Warmth Dimension: Foundations of Parental Acceptance Rejection Theory. *Newbury Park, CA: Sage Publications*,.
- Rohner, R. P. (1994). Patterns of Parenting: The Warmth Dimension In Worldwide Perspective. *Psychology and Culture*, 113-120.
- Rohner, R. P. (2004). The Parental" Acceptance-Rejection Syndrome": Universal Correlates Of Perceived Rejection. *American Psychologist*, 59(8), 830-840.
- Rohner, R. P., & Chaki-Sircar, M. (1988). *Women And Children In A Bengali Village*. Connecticut.
- Rohner, R. P., & Khaleque, A. (2002). Parental Acceptance-Rejection And Life-Span Development: A Universalist Perspective. *Online Readings In Psychology And Culture*, 6(1), 1-10.
- Rohner, R. P., & Rohner, E. C. (1980). Antecedents And Consequences Of Parental Rejection: A Theory Of Emotional Abuse. *Child Abuse and Neglect*, 4, 189-198.

- Rohner, R. P., & Rohner, E. C. (1981). Parental Acceptance-Rejection And Parental Control: Cross Cultural Codes. *Ethnology*, 20(3), 245-260.
- Rohner, R. P., Khaleque, A., & Cournoyer, D. E. (2005). Parental Acceptance-Rejection: Theory, Methods, Cross-Cultural Evidence, And Implication. *Ethos Journal of the Society for Psychological Anthropology*, 33(3), 299-334.
- Rohner, R. P., Khaleque, A., & Cournoyer, D. E. (2012). Overview of Parental Acceptance Rejection Theory. *Introduction to Parental Acceptance-Rejection Theory, Methods, Evidence, and Implications*.
- Rohner, R. P., Rising, D. G., & Sayre-Scibona, J. (2009). Sex Differences In Relations Among Remembered Parental Behavior In Childhood, Adults' Current Psychological Adjustment, And Career Indecision. *Psychological Reports*, 104(2), 558-566.
- Salahur, E. (2010). Üniversite Öğrencilerinin Geriye Dönük Olarak Çocukluklarında Algılamış Oldukları Ebeveyn Kabul Veya Reddinin Yetişkinlik Bağlanma Biçimleri Ve Depresif Belirtiler İle İlişkisi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Satıcı, B. (2018). Genç Yetişkinlerde Mükemmeliyetçilik İle Romantik İlişki Doyumu Arasında Duygusal Zeka Ve Bilinçli Farkındalığın Aracılık Rollerinin İncelenmesi. Yayınlanmış Doktora Tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Sorotzkin, B. (1998). Understanding and Treating Perfectionism in Religious Adolescents. *Psychotherapy*, 35(1), 87-95.
- Sümer, N., & Güngör, D. (1999). Yetişkin Bağlanma Stilleri Ölçeklerinin Türk Örneklemini Üzerinde Psikometrik Değerlendirmesi ve Kültürlerarası Bir Karşılaştırma. *Türk Psikoloji Dergisi*, 14(43), 71-106.
- Şirvanlı Özen, D. (2009). Ergenlerde Anneden Algılanan Kabul/İlgi İle Benlik-Algısı Arasındaki İlişki: Babadan Algılanan Kabul/İlginin Aracı Rolü. *Türk Psikoloji Yazıları*, 12(24), 28-38.
- Şirvanlı Özen, D., & Olgaç, D. (2019). *Kişiler Arası Kabul Red Kuramının Ebeveynliğe Bakışı*. Güre A, editör. *Aile Sistemleri* (1. baskı b.). Ankara: Türkiye klinikleri.
- Tanzi, B. (2018). Ergenlerde Algılanan Ebeveyn Kabul Ve Reddinin Mükemmeliyetçilik Ve Sosyal Kaygı Düzeyi İle İlişkisinin İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Ufuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Terzi, S. (2014). Romantik İlişkilerde Bağlanma Yaralanmalarına Yol Açan Olaylar: Nitel Bir Çalışma. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 12(2), 99-108.
- Turner, A. P., Sarason, I. G., & Sarason, B. R. (2001). Exploring The Link Between Parental Acceptance And Young Adult Adjustment. *Cognitive Therapy and Research*, 25(2), 185-199.

- Türkdoğan, T. (2017). Üniversite Öğrencilerinin Çocukluklarına Dönük Olarak Algıladıkları Ebeveyn Kabul-Reddi İle Yetişkinlikteki Psikolojik Uyumları Arasındaki İlişki. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 7(47), 135-154.
- Varan, A. (2003). Ebeveyn Kabul-Red/Kontrol Ölçeği (EKRÖ/K) Ve Kişilik Değerlendirme Ölçeği (KİDÖ) Çocuk Formlarının Türkiye Güvenirlik ve Geçerlik Çalışması.
- Ward, A. M., & Ashby, J. S. (2008). Multidimensional Perfectionism and the Self. *Journal of College Student Psychotherapy*, 22(4), 51-65.
- Yakmaz Basılğan, F. (2012). Annelerin Kabul-Red Düzeyi İle Çocukların Davranış Sorunları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Arel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Yalçınkaya, A. (1997). Turkish Daughter's Attachment Styles, Romantic Relationships, And Recollections Of Parental Acceptance And Control. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Boston University.
- Yavuzer, H. (2005). *Gençleri Anlamak*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Yavuzer, H. (2015). *Çocuğu Tanımak ve Anlamak*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Yavuzer, H. (2019). *Çocuk Psikolojisi*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Yavuzer, Y., Karataş, Z., & Polat Demir, B. (2017). Benlik Kuramı Ölçeğinin Türkçe Sürümünün Geçerlilik ve Güvenilirlik Çalışması. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 18(2), 161-168.
- Yıldız, M. (2012). Bağlanma Kuramı Açısından Yaşlılık Dönemine Genel Bir Bakış. *Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 36(1), 1-30.
- Yoldaş Bıçkı, E. (2020). Üniversite Öğrencilerinde Algılanan Ebeveyn Kabul-Reddi Ve Mükemmeliyetçilik Düzeylerinin Çeşitli Değişkenlere Göre İncelenmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Zembat, R., Koçyiğit, S., Akşin Yavuz, E., & Tunçeli, H. İ. (2018). Çocukların Benlik Algısı, Mizaç ve Sosyal Becerileri Arasındaki İlişkiler. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 7(1), 548-567.